

343.9.022
343.22-053.6

MALOLJETNIČKE BANDE

Doc. dr Enver Međedović*
Msc Bahra Plojović*

Apstrakt:

Maloljetničke bande su od davnina bile interesantne sa aspekta kriminoloških i kriminalističkih istraživanja. Djeca imaju potrebu za druženjem, a do posebnog izražaja dolazi kod udruživanja radi vršenja krivičnih djela.

U ovom radu su predstavljena osnovna obelježja maloljetničkih bandi kroz istoriju, kao i osnovne karakteristike maloljetničkih bandi kroz proučavanje osnovnih oblika kriminalnog ispoljavanja.

Ključne riječi: maloletnici, bande, nasilje.

Uvod

Maloljetničke bande predstavljaju poseban vid prestupničkog ponašanja, karakterističan po specifičnom sistemu vrijednosti i podkulture (organizacije, života, ponašanja, ispoljavanja emocija), koje ih izdvajaju i dovode u sukob sa opšte društvenim vrijednostima i normama. Njih karakteriše realizacija individualnih ciljeva kroz grupno ponašanje. U grupi se stiče ugled, prestiž i ispoljavaju specifični oblici solidarnosti (prijateljstvo, kolektivni duh – solidarnost i zajednicko ubjeđenje) u realizaciji kriminalnih ciljeva.

Selektivnost članova i prijem u grupu se odvija na principu prihvatanja vrijednosti i normi ponašanja delinkventne grupe. Takve grupe su isključivo karakteristika građanskih sredina i dokoličarskog načina života, stila i kulture. One imaju određenu strukturalnu formu i ustrojstvo. Na čelu se nalazi "lider", vođa što obezbeđuje u neformalnoj grupi jedinstvo, formira stavove i obezbeđuje discipline.

Kod ovakvih organizovanih maloljetničkih bandi sprovodi se i organozovano nasilje, čije su tradicionalne karakteristike: članstvo istog etničkog, rasnog i socijalnog porijekla, koji potiču pretežno iz dezorganizovanih porodica i prigradskih naselja, odanost i poštovanje uobičajenih normi bande, kohezija među

* Docent za užu naučnu oblast kriminalističko-bezbednosne nauke na Departmanu za pravne nake Univerziteta u Novom Pazaru, e-mail: e.medjedovic@uninp.edu.rs.

* Asistent za užu naučnu oblast pedagogija na Departmanu za pedagoško-psihološke nauke Univerziteta u Novom Pazaru, e-mail: b.plojovic@uninp.edu.rs.

članstvom je obrnuto srazmerna odgovornosti prema školskim obavezama i društvu, solidarnost i drugarstvo iskazuju u nasilnim akcijama, ciljevi, uloge i odgovornost su jasno definisani pravilima bande, u organizaciji postoji jasno utvrđena i ustanovljena odgovornost, ustanovljeni prostor djelovanja je pod kontrolom određene bande, kontinuirani i često ritualni postupak odvija se kod prijema novih članova.

Novija obelježja ovih skupina karakterišu se pomeranjem donje granice, multietičnosti u mješovitim sredinama, porast broja pripadnika ženske populacije, sticanje prihoda od droga i prostitucije.

Subkultura maloljetničke bande iskazuje se najvidljivije u odijevanju, znakovima raspoznavanja kao što su tatui, držanje, odijevanje, ponašanje, način komunikacije, specifični grafiti, ozbiljne nasilne akcije, korišćenje droga, alkohola, promiskuitet i dr¹.

Istorija maloljetničkih bandi

U drugoj polovini XIX vijeka, tj. nakon industrijske revolucije maloljetnička delinkvencija poprima oznake socijalnog problema². A posebno su došli do izražaja grupni oblici vršenja krivičnih djela.

Grupno vršenje krivičnih djela od strane maloljetnika je veoma kompleksna pojava i poznata ja od davnina, radi se o anonimnoj omladini koju je teško istraživati zbog nemogućnosti ulaska u njihove strukture, kao i iz nejasnoće zadataka i razloga zbog kojih se maloljetnici nalaze u njima.

U sudskim arhivama se mogu naći podaci o maloljetničkim bandama u 18 vijeku, jer su ubelježena grupna vršenja krivičnih djela od strane maloljetnika.

U srednjem vijeku su se isticale grupe mladih, tzv. Zazue (frajeri), koji su se razlikovali u odnosu na ostale po specifičnoj nošnji, kao i izvjesnim pojedinostima.

¹ Maloljetničko nasilje je najviše prisutno u SAD-u, gdje prema izjavi bivšeg predsjednika Klintona godišnje strada od oružja više djece nego u 25 najvećih zemalja svijeta. Prema nekim podacima FBI-a, delinkventne grupe u formi maloljetničkih bandi u SAD- vrše 43% krivičnih djela svih maloljetnika. Sjedinjene države od 80-ih godina beleže ubrzani rast maloljetničkih bandi. U tom periodu, broj gradova koji imaju problem s bandama uvećao se od 286 oblasti sa 2.000 bandi sa skoro 100.000 članova bandi 1980. godine na nekih 4.800 oblasti sa preko 31.000 bandi i približno 846.000 članova bandi 1996. godine. Anketa učenika osmog razreda u 11 gradova pokazala je da su 9% njih trenutno članovi bande, a 17% njih je reklo da su ranije pripadali bandi u nekom trenutku svog života (Esbensen and Osgood, 1997).

I druga istraživanja su pokazala slične procente, kao i da su članovi bande odgovorni za veliki dio delikata nasilja. U Ročesterskom centru Programa za istraživanje uzroka i koreliteta delinkvencije, koji je finansirala Kancelarija za maloljetničko pravosuđe i prevenciju delinkvencije, članovi bande (30% uzorka) samoprijavili su vršenje 68% delikata nasilja (Thornberry, 1998). U Denverском centru, odrasli članovi bandi (14% uzorka) samoprijavili su vršenje 89% svih delikata nasilja (Huizinga, 1997). U jednom drugom istraživanju, koju su podržale Kancelarija za maloljetničko pravosuđe i prevenciju delinkvencije i druge agencije i organizacija, odrasli članovi bandi u Sijetlu (15% uzorka) samoprijavili su umešanost u 85% pljački koje je prijavio čitav uzorak (Battin et al., 1998).

² B. Milosavljević, Socijalna patologija i društvo, Banja Luka, 2004, str. 171.

Međutim, tada smo imali strogo postupanje crkve (XVI vijek) uz pomoć vojske, tako da su buntovničku omladinu pod mentorstvom Ignacije Lojola formirali školu za omladinu, koja je radali na prevaspitanju omladine koja se izdvajala u odnosu na ostale mlade.

U XVIII vijeku se javljaju grupe mladih, koji su bili skitnice, drski, bezobzirni, razuzdani itd. Kod njih je uglavnom bilo karakteristično kršenje moralnih normi. Međutim, kasnije su se isti nepristojno ponašali prema ženama i ljudima, a kasnije su se regruravali i kao izvršiocu krivičnih djela, prije svega krivičnih djela iz oblasti imovinskih delikata.

Oko 1910. godine se javljaju teži oblici devijacija i delinkvencije, tako što su počeli oponašati starije drugove (članove udruženja zločinaca), daju svojim grupama bombasta imena, nosili su posebne frizure, odavali su krađi, nasilju, a sa vremena na vrijeme bi dolazilo i do sukoba bandi, u najvećem broju slučajeva zbog zauzimanja teritorije.

Maloljetničke bande su djelovale na skoro svim kontinentima, tako je na II kongresu UN-a podniet izvještaj o pojavi maloljetničkih bandi i problemima koji nastaju njihovim djelovanjem. Istaknuta su djelovanja bandi u tzv. kriminogenim zonama, pa je bilo riječi o bandama srednje veličine – bande tinejdžersa), kao i o bandama gradskih četvrti, koje broje i preko 100 članova, ali u osnovi radi se o slabijoj organizaciji.

Tipologija maloljetničkih bandi

Gang – predstavlja određenu vrstu bande. Gang je anglosaksonskog porijekla i potiče od riječi akt što u prijevodu znači „što se kreće ili da ide“. Gang je stroga organizacija, gdje postoji jasno izražena svijest o subkulturi, koja se izražava kroz mržnju prema okolini i čvrstoj unutrašnjosti. Među pripadnicima ganga je prisutan duh solidarnosti. Raymond River ih je dijelio na dobroćudne i patološke bande. Prema stepenu društve kohezije i struktuiranja dijele se na: 1)Horde (imaju zajednički način izražavanja, okupljaju ali ne organizuju, a unutar hordi se formiraju bande sa vođama); 2)Bande i 3)Gagnove.

Teddy boys (Engleska) (mangupi) su predstavljala neorganizovana bratstva bludnih i nesrećnih mladića. Za njih je bilo karakteristično nasilje visokog inteziteta (korišćenje oružja, napadi na djevojke, pojava razbojništva, tuče sa drugim gagnovima itd.). Imalo ih je oko 30 hiljada.

Crne bluže (francuska) – Prozvani su crnim bluzama od strane štampe, zato jer su imitirali filmske glumce (crni ili crveni kožni prsluci). Članovi crnih bluza su bili između 15-19 godina. Motori su im bili najveća satisfakcija, međutim bili su dostupni uglavnom vođama. I među njima dominira nasilje, posbno kroz napade slučajnih prolaznika. Spoljni izgled crnih bluza je bio specifičan po hodu, obrvama koje su bile uzdignute, kao i po izbačenoj donjoj usni. Društvena dimenzija je bila takva da je imalo više neformalnih grupa uz posebne specifičnosti. Pretpostavka je

da su brojali oko 25 hiljada članova. Konformizam i agresivnost su bili prisutni kroz provokativan stav, izazivanje prolaznika, kao i divlja vožnja.

Halbštarkeni (Nemačka, Austrija, Švajcarska) – predstavlja sinonim za nekog ko nije dorastao ili je još uvijek mlad i zelen. Nemačka štampa, tj. Berlinske novine *Der Tag* su pisale o protestima protiv opasne omladine, koji su po ulicama Helbelštrase i Charlottenburg udarali odrasle po glavi školskim knjigama, razbijali prozore, lupali izloge i činile druge izgrede. Uglavnom su bile osobe muškog pola, oblici udruživanja su im bili difuzni, prepoznavali su se po buci, a svijest o nepravdi je bila znatno umanjena. Fenomen su velegrada, bilo ih je u većim ili manjim grupama uzrasne kategorije između 16 i 18 godina.

Starosna, demografska i struktura delikata maloljetničkih bandi

Na osnovu dosadašnjih kriminološki istraživanja, pokazalo se da je saučesništvo kod maloletnika češće nego kod punoletnih lica. Od ukupnog broja osuđenih maloletnika samo 44% je delovalo samostalno, dok je ostalih 56% djelo izvršilo uz učešće drugih lica (saučesnika).³ U odnosu na nedelinkventnu populaciju postoje stereotipi mišljenja i socijalnih očekivanja da ništa ne čitaju, da se bave pretežno borilačkim sportovima u kojima je više prisutna fizička snaga i nadmetanje⁴.

Prosečna starost članova maloljetničkih bandi je između 17 i 18 godina, ali ima i starijih članova u gradovima gde bande postoje duže. Muški članovi bande u velikoj meri brojčano premašuju ženske članove bande, a taj raspon je veći kod starijih adolescenata, nego kod mlađih adolescenata. Bande su različite veličine u zavisnosti od vrste bande. Tradicionalne (velike, trajne, teritorijalne) bande obično broje oko 180 članova, dok specijalizovane (npr. za promet droge) bande obično broje tek oko 25 članova. Po velikim gradovima, neke bande broje na hiljade, pa čak i desetine hiljada članova⁵. Ono što se danas zapaža da „posmatrači u bilo kom razdoblju imaju sklonost da osobine bandi povezuju sa osobinama određenih etničkih grupa koje su zastupljene u gradskoj donjoj klasi u tom periodu..., grublje rečeno, što zastupljenije populacije iz donje klase, to će više biti bandi”. Mnogo autori koji se bave problemom maloletničkog prestupništva se slažu sa time, ali uz

³ Đ. Ignjatović, *Kriminologija*, Beograd, 2005, str.255.

⁴ V. Obradović, *Delinkventno ponašanje (empirijska studija)*, Sarajevo, 2008, str. 147.

⁵ Početkom XIX vijeka, maloljetničke bande u Sjedinjenim državama bile su prevashodno irske, jevrejske i italijanske (Haskins, 1974; Sante, 1991). Prema nedavnoj nacionalnoj anketi snaga reda, etnicitet pripadnika bandi je 48% afroamerički, 43% hispanski, 5% belaci i 4% azijski (Curry, 1996). Međutim, ankete učenika pokazuju mnogo veće prisustvo belih adolescenata među članovima bandi. Od skoro 6.000 anketiranih osaka na 11 lokacija (Esbensen and Osgood, 1997), 31% učenika koji su rekli da su članovi bande bili su Afroamerikanci, 25% su bili Hispanci, 25% su bili bijelci, 5% su bili Azijati, a 15% su bili pripadnici drugih etničkih grupa. Bursik i Gresmik (Bursik and Gramsick, 1993) ukazuju da, uprkos nesrazmjernoj zastupljenosti manjinskih grupa u istraživanjima u poređenju sa manjinskim grupama, „crnci i Hispanci nemaju posebnu sklonost za članstvo u bandama. Prije će biti da su prosto previše zastupljeni u onim krajevima koji najviše dovode do djelatnosti bandi”.

značajnu napomenu: „Savremene maloletničke bande se nalaze uglavnom u donjoj klasi, mahalama, getoima, barijima ili u promjenljivim zajednicama radničke klase, međutim, nije jasno da li klasa, siromaštvo, kultura, rasa ili etnicitet, ili društvena promjena, samo po sebi, ima presudan uticaj na problem bandi”. Maloljetničke bande su u posljednje vrijeme postale sve zastupljenije u ruralnim zemljama, varošima i varošicama iz razloga koji nisu baš najjasniji.

Određeni delikti su povezani sa različitim rasnim/etničkim maloljetničkim bandama. Maloljetničke bande su relativno umiješane u delikte sa drogom; u nasilje vezano za teritoriju; u imovinski kriminalitet. Brojna istraživanja su pružila odlične opise maloljetničkih bandi, obično su organizovani u vršnjačke družine, koje su vezane za određenu teritoriju (bario) i poznati su po tučama. Banda pruža odnose nalik porodičnim za adolescente koji se osjećaju izolovanim, klize između svojih matičnih i usvojenih kultura i osjećaju se kao stranci na obe strane. Maloljetničke bande imaju jake veze sa svojim komšilukom ili barijom, koji ih veže za jednu veću kulturu, veći dio njihovog nasilja vezan je za odbranu teritorije komšiluka. Nasuprot tome, maloljetničke bande po velikim gradovima trude se da zemijene tradicionalne društvene mreže koje su mlade povezivale sa legitimnim prilikama za zaposlenje. Zato se te bande više bave preduzimaštvom od drugih etničkih/rasnih bandi i mogu se iz „lešinarskih” grupa razviti u teritorijalne bande i bande za promet narkotika .

Pribežavanje nasilju za zaštitu komšiluka ili teritorije bande od suparničkih bandi takođe je prevashodni cilj. Nasilje se retko planira i obično do njega među bandama dolazi spontano kao odgovor na širok spektar situacija.

Osmišljeni su novi neetnički načini za klasifikovanje bandi, mada složenost, varijante i promjenljiva struktura bandi praktično prkosi statičnim kategorijama. Jedan način da se posmatra banda jeste kroz kontinuitet stepena organizovanosti, od maloljetničkih grupica koje se družu po tržišnim centrima i drugim mestima; do kriminalnih grupa, malih družina prijatelja koji su se udružili radi vršenja krivičnih djela kao što su operacije prometa ukradene robe; do uličnih bandi koje se sastoje od grupa adolescenata i mladih punoletnih lica koji čine polustrukturisanu operaciju i upuštaju se u delinkventsko ili kriminalno ponašanje; do odraslih kriminalnih organizacija koje se bave kriminalnom delatnošću prije svega iz ekonomskih razloga. Ove posljednje su poznate još i kao kriminalne bande i ne smatraju se maloljetničkim bandama. Često nije lako napraviti razliku između svih ovih različitih oblika bandi; u nekim krajevima određene grupe se mogu razviti od manje zvaničnih do zvaničnijih organizacija u skladu sa navedenim razvojnim putem.

Razmere problema - Teško je procijeniti razmjere problema maloljetničkih bandi. Ne postoji nikakva saglasnost o tome šta je to što čini jednu maloletničku bandu. Mnoge oblasti negiraju postojanje bandi. Druge oblasti, pak, pogrešno, kako to mnogi stručnjaci smatraju, manje ozbiljne oblike adolescentskih grupa koje krše zakon opisuju kao bande. Neki bande zovu drugim imenima, kao što su „ekipe” ili „grupe”, iako neke od njih nisu bona fide bande; nego su specijalizovane grupe za

predatorski kriminalitet ili promet droge. Izgleda da su zajednice sklonije da problematične adolescentske grupe etiketiraju kao bande, ako ih javnost doživljava kao problem. Iako ima raznih definicija maloljetničke bande, većina obuhvata sljedeće elemente: samoosnovana grupa, ujedinjena oko zajedničkih interesa, koja kontroliše određenu teritoriju, ustanovu ili preduzeće; koristi simbole u komunikaciji; i kolektivno se bavi kriminalitetom. Takođe su prisutni brojni problemi sa bandama u maloljetničkim zatvorima i popravnim domovima. Sprovedene su tri ankete za procenu problema sa maloljetničkim bandama u maloljetničkim zatvorima i popravnim domovima. Istraživanje zatvorskih uslova: maloljetnički zatvori i popravni domovi koje je finansirala Kancelarija za maloljetničko pravosuđe i prevenciju delinkvencije obuhvata anketu svih službenika administracije maloljetničkih zatvora i popravnih domova. Od službenika administracije u maloljetničkim zatvorima i školama za obuku zatraženo je da procijene razmjere zatvorenih maloljetnika koji imaju probleme određene vrste, uključujući i veze sa bandama. I kod populacije maloljetničkih zatvora i kod populacije škola za obuku, službenici administracije procijenili su da je oko 40% zatvorenih maloljetnika imalo veze sa bandama. Anketa po popravnim domovima iz 1990. godine pokazala je da je 160 ispitanika, više od $\frac{3}{4}$ (78%) ispitanih ustanova, prijavilo problem sa bandama u određenom vremenskom periodu. 52% ispitanih ustanova prijavilo je da je više od 10% zatvorenih maloljetnika povezano sa bandama. Više od $\frac{1}{3}$ (40%) prijavilo je povezanost zatvorenica sa bandama. Anketom je proveravano da li bande predstavljaju problem u tim ustanovama. 14% ispitanika je prijavilo napad na zatvorske čuvare; od kojih je 28% prijavilo više od jednog incidenta. Od 150 prijavljenih napada na zatvorske čuvare, 11 njih se završilo bolničkim liječenjem. Otprilike $\frac{1}{3}$ svih ispitanih ustanova prijavila je jedan ili više incidenata u kojima se nasilje u koje su bili umiješani članovi bande završilo ozbiljnom povredom⁶.

Bande očigledno predstavljaju ozbiljan problem za maloljetničke zatvore i popravne domove. Postoje dokazi da se, osim doprinošenja institucionalnom nasilju, u tim ustanovama osnivaju bande i da se tamo vrbuju novi članovi. Osnivanje bandi je verovatno vezano za potrebu zatvorenika da se zaštite od drugih zatvorenika⁷. Smeštanje u popravni dom je jedan od najjačih pokazatelja budućeg članstva u zatvorskoj bandi u odraslom dobu.

⁶ Na uzorku srednjih škola iz centra grada i popravnih domova iz četiri države SAD, Šeli i Rajt (Sheley and Wright, 1993, 1995) anketirali su preko 800 ozbiljnih prestupnika muškog pola u 6 maloljetničkih popravnih domova u blizini gradskih sredina koje imaju probleme sa bandama. $\frac{2}{3}$ (68%) zatvorenika samoprijavilo je veze sa bandom ili „kvazibandom”. Mnogo je veća zastupljenost vatrenog oružja kod članova bandi, nego kod onih koji nisu članovi bandi: 81% članova bandi i kvaziband i imalo je revolver, a oko $\frac{3}{4}$ njih imalo je automatski ili poluautomatski pištolj. 84% zatvorenika reklo je da bar „s vremena na vreme” nosilo pištolj, godinu ili dve pre zatvaranja, a 55% njih je reklo da ga nosi „sve vreme” ili „veći deo vremena”.

⁷ Čikaški Lordovi poroka potiču iz Državne škole za obuku dečaka iz Ilinoisa, gde je nekoliko štićenika odlučilo da osnuje novu bandu stopivši svoje veze sa drugim bandama, u nadi da će osnovati najžešću bandu Čikaga (Dawley, 1992; Keiser, 1969)

Neophodni su programi na uličnom nivou za prekidanje tog vrzinog kola članstva u maloljetničkim bandama, dalje angažovanje u maloletničkim zatvorima i popravnim domovima i stalno bavljenje bandama u onim zajednicama gdje se vraćaju bivši zatvorenici. Takodje treba raditi na prevenciji u zajednici, posebno je interesantna psihologija zajednice usmjerena na prevenciju⁸.

Maloljetničke bande i nasilje

Članovi maloljetničkih bandi vrše ozbiljne i nasilne delikte sa daleko višom stopom učestalosti od bilo kojih adolescenata koji nisu članovi bande. Bande su vrlo kriminogene u određenim velegradima i zajednicama. Istraživanja još uvijek nisu utvrdila šta je uzrok visokih nivoa učestalosti pojedinačnih ozbiljnih i delikata nasilja u bandama ili trajnih efekata članstva u bandi. Da li su pojedinačne osobine članova bandi ključni faktor? Te osobine bi mogle biti važne, međutim ni do današnjih dana nisu nađene razlike u razmjerama učešća članova bandi, uličnih prestupnika koji nisu članovi bandi i neprestupnika u osam različitih konvencionalnih aktivnosti: rad u toku školske godine, rad preko leta, pohađanje nastave, učešće u školskim sportskim aktivnostima, drugim školskim aktivnostima, sportskim aktivnostima zajednice, aktivnostima zajednice i verskim aktivnostima.

Norme bande takođe predstavljaju značajan faktor povećanja nivoa nasilja u vršnjačkim grupama bandi: „Nasilje koje postoji unutar bande, naročito tokom grupnih funkcija kao što je inicijacija, služi da ojača veze među članovima” Većina bandi rukovodi se normama koje podržavaju otvorenu upotrebu nasilja za rešavanje sporova i za postizanje grupnih ciljeva u vezi sa vrbovanjem članova, odbranom nečijeg identiteta kao člana bande, zaštitom i širenjem teritorije i odbranom ugleda bande. Dozvoljeno nasilje u bandi određeno je i kodom časti koji naglašava nepovredivost nečije muškosti i definiše prekršaje pravila ponašanja. Nasilje je još i način dokazivanja čvrstine i borilačke sposobnosti, kao i izgradnje statusa u bandi.

Te norme – kao i činjenica da je nasilje zarazno i prostorno razbacano, da eskalira tokom vremena i, po svemu sudeći, brže se širi među maloljetnicima koji su skloni nasilju – mogle bi objasniti zašto je nivo nasilja u bandama veći nego u drugim delinkventskim vršnjačkim grupama. Spremnost na pribegavanje nasilju je ključna osobina po kojoj se bande razlikuju od drugih adolescentskih vršnjačkih grupa. Nasilje služi i za održavanje organizacije unutar bande i za kontrolu članova bande.

Nivoi nasilja bandi razlikuju se od velegrada do velegrada, od zajednice do zajednice, pa čak i unutar iste bande. Nasilje u određenoj grupi menja se kako se grupa razvija: „Nasilje je promenljivo. Nasilje nije nešto neizbežno i stalno unutar

⁸ G.C. Davison, J.M. Neale, Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja, prijevod 6. Prerađenog izdanja, Zagreb, 1998. više o tome na strani: 699-701.

bande⁹". Danas u prilog teme imamo nasilničko ponašanje između djece¹⁰, koje proističe iz namjere da se povrijedi druga osoba, gdje je jedna osoba žrtva, a više njih su nasilnici, te je prisutna očita neravnoteža snaga.

Takođe, i kada je riječ o maloljetnicima koji su učinili ubistvo, svi posmatrani maloljetnici su bili izvršioци muškog pola, (ili saizvršioци) a njih 32,5% (13 slučajeva) su imali saučesnike, od čega su 61% (8 slučajeva) bili saizvršioци, 30,77% (4 slučaja), pomagači, a u jednom slučaju (7,69%) je postojao podstrekač.¹¹

Veoma je visoko izraženo grupno vršenje krivičnih djela maloljetnika, što ovo ponašanje čini teškim problemom. Iako se, na osnovu iznijetih podataka ne može sa pouzdanišću govoriti o stepenu organizovanosti tih grupa, izvjesno je da one postoje i da je njihovo djelovanje veoma izraženo¹².

Zaključak

Problemi sa maloljetničkim bandama se najizraženiji u Sjedinjenim državama, čak i u manjim velegradima i gradovima. U Srbiji, kao i ostalim zemljama u okruženju ne postoje maloljetničke bande sa tako velikim brojem članova, podjelom poslova, vršenjem brojnih krivičnih djela, ali svakako da nisu zanemarljive grupe maloljetnika u formiranju određene strukture bande.

Sastav maloljetničkih bandi se mijenja. Javljaju se manje, slabo izgrađene bande, a, iako promet droge uglavnom nije organizovana aktivnost kojom rukovode bande, sada ima više narko-bandi nego tokom prethodnih decenija. Menja se i rasni/etnički sastav bandi, a bande postaju organizovanije.

Nasilje bandi – naročito ubistva – se povećalo, uglavnom zahvaljujući dostupnosti opasnijeg oružja, a naročito automatskih i poluautomatskih pištolja. To nasilje je takođe u vezi sa sklonošću bandi da budu povezane sa prometom droge. Međutim, nova istraživanja dovode u pitanje to koliko su zapravo prodaje droge u vezi sa bandama zapravo važan razlog nasilja. Izgleda da je veći deo nasilja bandi vezan za sukobe sa drugim bandama.

Čini se da migracija bandi malo dobrinosi lokalnom problemu sa bandama, uključujući i promet droge, osim u slučaju geografskih oblasti. Postoje izvjesno

⁹ Iako američko društvo ima dobar razlog za strah od nasilja određenih bandi, nasilje većine bandi je upereno protiv drugih bandi. Od skoro 1.000 ubistava, u Čikagu od 1987. do 1994. godine, koja imaju veze sa bandama, 75% njih bila su među bandama, a 14% slučajeva obuhvata žrtve koje nisu članovi bandi, a koje su ubili članovi bandi (Block et al., 1996). Većina sukoba među bandama usredsređena je na određene dijelove velegrada koji imaju probleme sa bandama. Ti sporovi oko teritorije uglavnom se završavaju tučama na granici sporne teritorije. Isto tako, kako ističu Blok i kolege (Block and colleagues, 1996:11), „Prostorna analiza ukazuje na ‚maroderski‘ obrazac, u kome članovi suparničke bande odlaze u srce neprijateljske teritorije u potrazi za potencijalnim žrtvama“. Epizode nasilja obično se događaju u poluprečniku od 1,5 km od prebivališta napadača. Suparništvo sa drugim bandama, a ne osveta društvu, predstavlja motiv za rast i širenje bande.

¹⁰ H. Korač, Kriminologija/Maloljetničko pretpunništvo, Sarajevo, 2013, str. 88.

¹¹ M. Škulić, Maloletnici kao učinioci i kao žrtve krivičnih dela, Beograd, 2003, str. 288.

¹² Ž. Jašović, Kriminologija maloletničke delinkvencije, Beograd, 1991., str. 134.

razlike između rezultata istraživanja i izveštaja istražnih organa o migraciji maloljetničkih i odraslih bandi i prometu droge; međutim, veći dio toga može se objasniti različitim metodama, definicijama i izvorima podataka koji se koriste u istraživanju.

Iako je došlo do značajnog pomaka u prepoznavanju faktora rizika za ulazak maloljetnika u bande, potrebno je još mnogo podataka kako bi se tačno ustanovio razvojni niz putem koga ti faktori djeluju. To znanje će biti vrlo korisno pri razvoju programa za prevenciju i intervenciju. Napredak je ostvaren i u razvoju sveobuhvatnih programa koji kombinuju prevenciju, socijalnu intervenciju i rehabilitaciju, kao i suzbijanje nasilja bandi. Međutim, usled nedostatka procjena programa, malo toga se zna o djelotvornosti tih intervencija. Trenutna procjena programa na pet lokacija Kancelarije za maloljetničko pravosuđe i prevenciju delinkvencije mogla bi da baci više svjetla na djelotvornost sveobuhvatnih programa.

Ključno pitanje za borbu protiv maloljetničkih bandi jeste pružanje jednoobrazne definicije za njih – njihovo izdvajanje od problematičnih grupa maloljetnika i odraslih kriminalnih organizacija. Maloljetničke bande i odrasle kriminalne organizacije imaju različito porijeklo i za učesnike imaju posebne svrhe. Nastojanja da se razviju djelotvorne dugoročne intervencije moraju uzeti u obzir te razlike.

Literatura:

1. Davison G.C., J.M. Neale, Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja, prijevod 6. Prerađenog izdanja, Zagreb, 1998.
2. Ignjatović Đorđe, Kriminologija, Beograd, 2005.
3. Jašović, Kriminologija maloletničke delinkvencije, Beograd, 1991.
4. Milosavljević Branko, Socijalna patologija i društvo, Baja Luka, 2004.
5. Klein, Malcolm W.; Kerner, Hans-Jürgen; Maxson, Cheryl; E.Weitekamp, The Eurogang Paradox: Street Gangs and Youth Groups in the U.S. and Europe; 2000.
6. Korač Hana, Kriminologija/Maloletničko pretupništvo, Sarajevo, 2013
7. Obradović Vladimir, Delinkventno ponašanje (empirijska studija) , Sarajevo, 2008.
8. Howell, James C., Juvenile Justice Bulletin: Youth Gangs: An Overview, U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention; 1998.
9. Škulić Milan, Maloletnici kao učinioci i kao žrtve krivičnih dela, Beograd, 2003.

JUVENILE GANG

PhD Enver Međedović
Msc Bahra Plojović

Abstract:

Juvenile gangs have always been interesting from the point of the criminological and criminalistics investigations. Children have a need for companionship, and to come to the fore of conspiracy to commit criminal offenses.

This paper presents the basic characteristics collected juvenile gang in history, as well as the basic characteristics of juvenile gang through the study of basic forms of criminal manifestations.

Key words: juvenile, gang violence.